

4 intrèpides viatgeres que van trencar motllos

En una època en què les dones eren relegades a les tasques domèstiques i a la cura de la família, unes aventureres van desafiar les convencions socials per recórrer el món

TEXT LAURA SAULA

El passat és ple d'històries àmpliament conegudes de gestes masculines en què homes valents i aventurers recorrien el món a la recerca de nous paisatges i noves cultures. El que es recorda menys és que per les mateixes dates també van sorgir una sèrie d'exploradores que van decidir descobrir nous horitzons amb el repte afegit de fer-ho sent dones. No ho van tenir fàcil, però les seves històries –transgressores i sorprenents– són tant o més inspiradores que les dels seus homòlegs masculins. En recordem algunes.

Isabella Bird (1831-1904)

Per a moltes persones, patir dolors i malalties suposa un obstacle a l'hora d'emprendre grans viatges. Per a Isabella Bird, nas-

cuda a Anglaterra en plena era victoriana, va ser l'excusa perfecta per evitar la vida sedentària i llançar-se a l'aventura. A causa dels seus trastorns nerviosos i d'uns dolors a l'espatlla crònics, el metge li va recomanar els esports a l'aire lliure i fer un viatge, si podia ser marítim. Dit i fet. Va marxar en vaixell cap als Estats Units fins a arribar a Hawaii, on va viure uns mesos. Però aquí no va acabar tot. Al descobrir que estava feta per voltar pel món, va viatjar en cavall des de Bagdad fins a Teheran, va explorar l'Índia, el Kurdistan, el Tibet, Malàisia, Corea, el Japó i la Xina, entre molts altres indrets. A més, va ser la primera dona elegida com a sòcia de la Royal Geographical Society. Prenia moltes notes de les seves aventures, i van acabar convertint-se en llibres de viatges, com *Una dona a les Muntanyes Rocoses*, *L'arxipèlag hawaïà* o *Viatges per Pèrsia i el Kurdistan*.

Bird va morir a Edimburg poc després de tornar d'una visita a una comunitat amaziga del Marroc.

Mary Kingsley (1862-1900)

En plena època victoriana va sorgir una dona que no va tenir por de saltar-se les normes. Va néixer a Londres envoltada de llibres sobre geografia, ciència i viatges que el seu pare havia escrit com a metge i explorador. Quan es va quedar òrfena, amb menys de trenta anys, va decidir seguir els passos del seu progenitor i anar a explorar la costa est africana. Una gesta que va sorprendre tot el seu entorn, que es feia creus que una dona pogués tornar viva d'una expedició d'aquesta envergadura. Durant el seu primer viatge, el 1893, va embarcar cap a Sierra Leone amb un excés d'equipatge, sobretot perquè duia material fotogràfic i científic per poder

conservar les espècies autòctones. Des d'allà va explorar la costa del golf de Guinea fins a Luanda, a Angola, i es va internar en l'actual Nigèria. Vestida amb els vestits victorians de l'època, viatjava sola però amb guies i portadors natius amb l'objectiu d'investigar els costums dels pobles i tribus locals, amb les quals va arribar a conviure. En un dels seus escrits fins i tot explica que va tenir un enfrontament amb un guepard, al qual va colpejar amb un gerro d'aigua, així com les seves constants lluites contra els insectes. Quan va tornar a Anglaterra, va aconseguir finançament per tornar a l'Àfrica, on va viatjar en nombroses ocasions per fer-hi expedicions científiques. Fins i tot va escalar els 4.000 metres del mont Camerun i va investigar tribus caníbals al Gabon, que aleshores formava part del Congo francès. També va viatjar en canoa per aigües molles

3

inexplorats enmig de la selva, on es va trobar cocodrils, elefants, gorilles, hipopòtams i tota mena de sangoneres. Les seves gestes com a dona exploradora mai van estar lliures de controvèrsia, sobretot perquè quan Kingsley tornava a Anglaterra acostumava a atacar la visió eurocentrista que hi havia sobre el continent africà. Quan va esclatar la Guerra dels Bòers a Sud-àfrica es va presentar voluntària com a infermera. Allà va morir amb trenta-vuit anys de febres tifoides.

Nellie Bly (1864-1922)

És considerada com la primera reportera d'investigació. Nascuda amb el nom d'Elizabeth Jane Cochran, era la tretzena filla d'una modesta família que vivia en un petit poble de Pennsilvània. L'any 1885 va llegir un article en un diari que li canviaria la vida. La peça es titulava *Per a què són bones les noies*, i en el text es criticava les dones pel fet d'intentar tenir una educació, fer una carrera o allunyar-se de casa seva. Indignada, va respondre a aquest article amb un text sota pseudònim que va sorprendre tant l'editor que no només li va publicar la carta, sinó que li va donar feina de periodista al mateix diari. Va ser llavors que va adoptar el pseudònim de Nellie Bly, que provenia d'una cançó popular. Lluny del que s'esperava en aquella època d'una dona periodista -acostumaven a parlar sobre temes de moda o jardineria-, Bly es va decantar per tasques considerades més perilloses: va ser corresponent a Mèxic i fins i tot es va

4

fer passar per boja i es va internar en un psiquiàtric de Nova York per denunciar els abusos que hi patien les pacients.

Ara bé, la gesta que li va donar més renom va ser quan el 1889, després de llegir el llibre *La volta al món en vuitanta dies* de Jules Verne, va proposar al seu editor intentar emular l'aventura de Phileas Fogg. Al principi l'editor va dir que estava boja i que era impossible que una dona ho pogués aconseguir sense un home que l'acompanyés. A més, considerava que com a dona necessitaria dur massa equipatge. Bly no va fer cas a cap d'aquests advertiments i va iniciar el seu viatge agafant un vaixell de vapor a Nova Jersey amb destinació a Anglaterra. Com a equipatge tan sols duia una petita maleta de mà amb roba interior, articles d'higiene, material d'escriptura, una bata, una jaqueta, un termos amb una tassa, dues gorres, tres vels, unes plantofes, fil i agulla i uns mocadors. I sense cap arma, cosa que li havien recomanat. El seu viatge va ser seguit pel diari amb gran èxit i, fins i tot, va establir un rècord: va completar la volta al món en 72 dies, 6 hores, 11 minuts i 14 segons. Les seves aventures es poden llegir al llibre *Nellie Bly: La vuelta al mundo en 72 días y otros escritos*.

Alexandra David-Néel (1868-1969)

Per entendre la gran personalitat d'aquesta dona nascuda en una adinerada família de París tan sols s'ha de dir que es va treure el carnet de conduir als 69

anys per fer el Transsiberià fins a Pequín, un viatge que va durar deu anys, i que quan va complir els 100 anys es va renovar el passaport "per si de cas". Alexandra David-Néel va ser una autèntica exploradora. De fet, va ser la primera dona que, el 1924, i amb 46 anys, va poder visitar Lhasa, la ciutat prohibida del Tibet, i ho va fer després d'un llarg viatge de 4 mesos a través de les muntanyes, disfressada de tibetana i amb en Yongden, un jove ajudant nepalès de 14 anys que es va acabar convertint en el seu fill adoptiu. També va ser la primera dona occidental en ser rebuda pel Dalai-lama durant el seu exili a l'Índia.

Dels seus viatges en va escriure més de trenta llibres, i amb raons de sobra, ja que va viatjar pràcticament per tot el món, però sobretot per l'Àsia, on es va integrar amb molta naturalitat. Va poder debatre i conèixer amb bramans i maharajàs a l'Índia, on va aprendre les llengües pali, hindi i sànscrit; va participar en cerimònies religioses vetades als occidentals i, fins i tot, va viure dos anys al monestir de Kumbum, al Tibet, on va ser nomenada lama. "Vaig viure en una caverna a 4.000 metres d'altitud, vaig meditar, vaig conèixer la veritable naturalesa dels elements i em vaig fer iogui", explica en una de les seves cartes al seu marit, a qui no va veure en més de 14 anys. Quan va tornar a Europa va ser vista com una heroïna, va aparèixer a la portada del *Times* i va rebre la medalla d'honor de la Societat Geogràfica de París i la Legió d'Honor. Va morir a França als 101 anys, però les seves cendres es van escampar al riu Ganges. ♦

5

Per poder viatjar, les dones havien de fer front a molts prejudicis (1). A la resta d'imatges, les viatgeres Isabella Bird (2), Nellie Bly (3), Alexandra David-Néel (4) i Mary Kingsley (5). FOTOS: GETTY